

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Спільні політики ЄС в агропромисловій інноваційній діяльності»

Виконав

студент 6 курсу, групи ГФ-213
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Труш О. М.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Венгерська Н. С.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Афендікова Н. О.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 110 с., 3 рис., 20 табл., 61 джерел, 11 формул.

Мета роботи – виокремлення особливостей формування спільної політики країн ЄС в агропромисловому секторі з метою впровадження в її діяльність інноваційних елементів.

Об’єктом дослідження є інтеграційні процеси та інноваційна діяльність в країнах ЄС.

Предмет дослідження – особливості формування спільних політик ЄС в агропромисловій інноваційній діяльності.

Методи дослідження – абстракції – при визначенні сутності поняття «аграрна політика»; структурно-функціональний – при дослідженні Спільної аграрної політики деяких країн ЄС; статистичного аналізу – при дослідженні географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі аграрної продукції країн ЄС; групування – виявлення чинників поглиблення інноваційного розвитку в аграрній сфері країн ЄС; експертних оцінок – для визначення напрямів стимулювання України в сфері агропромислової інноваційної діяльності в контексті євроінтеграційних процесів.

Анотація. Досліджено тенденції розвитку агропромислової інноваційної діяльності країн ЄС. Проаналізовано основні риси спільної аграрної політики ЄС та систематизовано етапи її розвитку. Здійснено порівняльний аналіз моделей аграрної політики в країнах ЄС. Обґрунтовано необхідність співпраці ЄС та України в сфері агропромислової інноваційної діяльності та адаптації європейського досвіду інноваційного розвитку агропромислового сектора в нашій державі.

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС, ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ,
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ.

Аннотация. Исследовано тенденции развития агропромышленной инновационной деятельности стран ЕС. Проанализированы основные черты совместной аграрной политики ЕС и систематизированы этапы ее развития. Осуществлен сравнительный анализ моделей аграрной политики в странах ЕС. Обоснована необходимость сотрудничества ЕС и Украины в сфере агропромышленной инновационной деятельности и адаптации европейского опыта инновационного развития агропромышленного сектора в нашем государстве.

АГРОПРОМЫШЛЕННЫЙ КОМПЛЕКС, ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ, СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО, ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ, ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.

Abstract. The tendencies of development of agroindustrial innovative activity of EU countries are explored. The main features of the EU common agricultural policy are analyzed and the stages of its development are systematized. A comparative analysis of agrarian policy models in the EU countries is carried out. The necessity of EU-Ukraine cooperation in the field of agro-industrial innovation and adaptation of the European experience of innovative development of the agro-industrial sector in our country is grounded.

AGROINDUSTRIAL COMPLEX, INNOVATION PROCESSES, AGRICULTURE, EUROPEAN UNION, PROVISION OF FOOD SECURITY.

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну дипломну магістерську роботу	2
Реферат.....	4
Вступ.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН СВІТУ.....	11
1.1 Поняття та сутність аграрної політики країн світу.....	11
1.2 Основні риси Спільної аграрної політики ЄС.....	19
1.3 Етапи розвитку Спільної аграрної політики країн ЄС.....	25
2 ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	34
2.1 Основні тенденції аграрного потенціалу та зовнішньої торгівлі аграрної продукції країн ЄС	34
2.2 Стимулювання попиту на агропромислово інноваційну діяльність в країнах Європейського Союзу	40
2.3 Порівняльний аналіз моделей аграрної політики в країнах ЄС	48
3 ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ	63
3.1 Чинники поглиблення інноваційного розвитку в аграрній сфері країн ЄС.....	63
3.2 Співпраця ЄС та України в сфері агропромислової інноваційної діяльності.....	71
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	84
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	84
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	86
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.....	88
4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	94

4.5 Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.....	96
Висновки.....	100
Перелік джерел посилань.....	104

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Алексеев І.В., Желізняк Р.Й. Європейський досвід податкового стимулювання інноваційної діяльності // Проблеми економіки та управління.– №725. – С. 7–16.
2. Бондар В.В. Особливості формування сільськогосподарської політики Європейського Союзу // Глобалізація та проблеми економічного розвитку країн у сучасних умовах. – Чернігів, 2008. – С. 23–28.
3. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект / П.Т. Саблук та ін. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 704 с.
4. Луцків О.М. Європейські орієнтири інноваційного розвитку: досвід для України // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.– 2009.– Вип.
5. Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в регіонах. – С. 331–342. 5. Покотилова В.І. Управління інноваційною діяльністю в аграрному виробництві / М-во освіти і науки України, Київ. нац. аграр. ун-т. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 303 с.
6. Вінська О.Й. Особливості сучасного стану реалізації Спільної Аграрної Політики Європейського Союзу / О. Й. Вінська // Екон. Простір. – 2010. - №40. – С. 5- 19.
7. Munch J. 2005: Financing the CAP. The power point presentation to the University of Gottingen's students during the visit to the European Commission, Brussels, February 2015 – p. 73-86
8. Methodology for the measurement of support and use in policy evaluation / Organization for economic cooperation and development (Trade and Agriculture Directorate), available at: <http://oecd.org/agriculture/agriculturalpolicies/1937457.pdf> (access date February 22, 2016)
9. Paskhaver, B.Y., Shubravska O.V., Moldavan L.V. et al. (2009), Vyklyky i shliakhy ahroprodovolchoho rozvytku [Challenges and ways of agri-food

development], monograph, National Academy of Sciences of Ukraine, Institute for Economics and Forecasting, Kyiv, Ukraine, 432 p.

10. Mohylnyi, O.M. (2005), *Rehuliuвання ahrarnoi sfery* [Regulation of the agricultural sector], monograph, IVA, Uzhhorod, Ukraine, P. 62-70.

11. Mishchenko, D.A. (2014). *Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання rozvytku ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy: teoriia ta metodolohiia* [Mechanisms of state regulation of developing agricultural sector in Ukraine], monograph, Dnipropetrovsk State Academy of Finance, Dnipropetrovsk, Ukraine, 308 p.

12. Bondarchuk, N.V. and Vasilieva, L.M. (2015), “Agrarian sector: assessment of the level of government support”, *Young Scientist*, no. 1(16), pp. 204–209.

13. Молдаван Л.В., Шубравська О.В. Інвестиційні пріоритети у сфері розвитку агропромислового виробництва України та механізми їх реалізації / Л.В. Молдаван, О.В. Шубравська // *Економіка України*. – 2015. – № 4. – С. 78–87.

14. Colman, D. (2001): *The Common Agricultural Policy*. In Artis, M., Nixon. F. (eds.), *The Economics of the European Union*. Oxford: Oxford University Press, P. 97–124.

15. Council decision of 20 February 2006 on Community strategic guidelines for rural development (programming period 2007 to 2013) № 2006/144 (EC) // *Official Journal of the European Union* [Text]. — 2006. — P. 55.

16. Demianenko, M.Ya., Sabluk, P.T., Skupyi, V.M. et al. (2011), *Derzhavna polityka finansovoi pidtrymky rozvytku ahrarnoho sektoru APK* [State policy of financial support for the development of AIC agricultural sector], monograph, NSC IAE, Kyiv, Ukraine, 372 p.

17. *Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2015*, OECD Publishing, Paris, available at: http://oecdilibrary.org/agriculture-and-food/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation-2015_agr_pol-2015-en (access date February 22, 2016)

18. *Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України* – К.: НІСД, 2011. – 19 с.

19. Шубравська О.В. Сільськогосподарське виробництво України: нові можливості та виклики розвитку / О.В. Шубравська // Економіка України. – 2015. – № 5. – С. 40–51.
20. Зінчук Т. О. Нова парадигма сільського розвитку Європейського Союзу — С. 104—114.
21. Kodenska, M.Yu. and Yeremeieva, A.V. (2013), “Directions and effectiveness of governmental support for the agricultural sector”, *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 14-21.
22. Sholoiko, A.S. (2013), *Derzhavna pidtrymka rozvytku silskoho hospodarstva* [State financial support for agricultural development], scientific publications, KOMPRYNT, Kyiv, Ukraine, 128 p.
23. Borodina, O.M., Betlii, M.H., Holovchenko, N.M. et al. (2008), *Derzhavna pidtrymka ahrosfery: evoliutsiia, problem* [State support of agrosphere: evolution, problems], monograph, Kyiv, Ukraine, 264 p.
24. Осташко Т. Ризики для сільського господарства від встановлення зони вільної торгівлі з ЄС / Т. Осташко // Економіка України. – 2011. – № 3. – С. 57–69.
25. Еволюція Спільної Аграрної Політики ЄС: наслідки для України // Інститут Економічних досліджень та Політичних консультацій. Німецька консультативна група при Уряді України. – Режим доступу: <http://ier.kiev.ua>
26. Пітель Н.Я. Проблеми управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств АПК / Н.Я. Пітель [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/V-Harkivskogo-NAU/V-Harkivskogo-NAU_ekonom/2009_11/pdf/11_11.pdf.
27. *Przemysł spożywczy w Polsce / pod kierunkiem prof. dr hab. Romana Urbana; Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie, 2008.– 64 s.*
28. Дернович А. В. Мировой опыт регулирования качества и безопасности сельскохозяйственной продукции и продуктов питания / А.В. Дернович [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://agriculture.by/?p=932>.

29. Янковська О.І. Інноваційний процес у сільському господарстві / О.І. Янковська // Наука і економіка: науково"теоретичний жур" нал Хмельницького економічного університе" ту. — 2009. — № 4 (16), Т. 2. — С. 54—58.

30. Білозор Л.В. Інноваційна продукція в аграрній сфері: ідентифікація, створення та використання / Л.В.Білозор // Економіка АПК. — 2012. — № 10. — С. 114—119.

31. Основні пріоритети Спільної аграрної політики (САП) країн ЄС [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.amdi.org.ua/uk/home/amdinews/21-news/300-the-main-priorities-of-the-common-agricultural-policy-cap-of-theeu.html>.

32. Cardwell M. The European model of agriculture[Text]/ Michael Cardwell. — Oxford University Press. — 2004. — 447 p.

33. Council Regulation (EC) № 1698/2005 of September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) // Official Journal of the European Union [Text]. — 2015. — P. 277.

34. European Commission (2014): The Common Agricultural Policy Explained. Directorate General for Agriculture, Brussels. — p. 218

35. Бородіна О. М. Типологізація як інструмент політики розвитку сільських територій / О. М. Бородіна // Наук. вісн. НУБіП України. Серія: економіка, аграрний менеджмент, бізнес. — Вип. 3. — 2011. — С. 163. — Режим доступу : <http://elibrary.nubip.edu.ua/10618/1/11bom.pdf>

36. Overview of CAP Reform 2014-2020 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/agriculture/policy-perspectives/policy-briefs/05_en.pdf

37. Клименко Л.В. Розвиток зовнішньої торгівлі продукцією галузей АПК як об'єктивна потреба системи господарювання України / Л.В. Клименко [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/ vestnik_112/50.pdf.

38. Грабак Н. Х. Проблема енергозощадження в АПК України та шляхи її розв'язання / Н. Х. Грабак // Наукові праці ЧДУ ім. П. Могили, 2011. — Вип. 138. — Т. 150. — С. 83-89.

39. World Bank Group/ International Finance Corporation – [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.doingbusiness.org/rankings> .

40. Зінчук Т.О. Європейська інтеграція: проблеми адаптації аграрного сектора економіки України: [монографія] / Т.О. Зінчук. – Житомир: ДАУ, 2008. – 384 с.

41. Трейси М. Сельское хозяйство и продовольствие в экономике развитых стран: введение в теорию, практику и политику / М. Трейси; пер. с англ. – СПб.: Экономическая школа, 1995. – 431 с.

42. Verkhovna Rada of Ukraine (1994), Agreement on Agriculture (AA), available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_005 (access date February 22, 2016)

43. Producer and Consumer Support Estimates, OECD Agriculture statistics (database), available at: <http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?QueryId=66830&vh=0000&vf=0&l=&il=&lang=en#> (access date February 22, 2016)

44. Постанова Ради ЄС № 1290/2005. – Режим доступу : http://www.ec.europa.eu/agriculture/publi/app-briefs/01_en.pdf

45. Трейнис М. Изменение социально-экономической активности земледельцев в европейской модели сельского хозяйства / М. Трейнис, В. Винціонене // Роль соціального капіталу та локальних ініціатив у забезпеченні сільського розвитку [Текст] : доп. Міжнар. симпоз. (16 – 18 травня 2007, м. Житомир). — Житомир : ДВНЗ “Державний агроєкологічний університет”, 2007. — С. 272—278.

46. Труш О. М. Вектор Спільної аграрної політики ЄС – забезпечення інклюзивного розвитку сільських територій / О. М. Труш // Генерування інновацій інклюзивного розвитку: національний, регіональний, міжнародний вимір: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (4-5 жовтня 2018 року, м. Запоріжжя). – З.: ЗНТУ, 2018. – С. 198-200

47. Greer A. J. Agricultural policy in Europe [Text]/ Alan J. Greer.- University of Manchester. European Policy Research Unit. Manchester University Press. — 2005. — 238 p.

48. Прушківська Е. В. Європейська інтеграція: навчальн. посіб. / Е. В. Прушківська, Л. Л. Лазебник. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2015. – 272 с.

49. Даниленко А.С. Організаційно-економічні засади реалізації експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств / А.С. Даниленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/ecupark_2013_11_3.pdf.

50. Зінчук Т. О. Нова парадигма сільського розвитку Європейського Союзу: перспективи для України / Т. О. Зінчук // Актуальні проблеми економіки [Текст]. — 2017. — № 11. — С. 104—114.

51. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/

52. The history of the CAP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-history/index_en.htm

53. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

54. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

55. Шубравська О. В. Перспективи міжнародної співпраці в агропродовольчій сфері / О. В. Шубравська. – Економіка АПК. – 2013. – №10. – С.87-92.

56. Кобута І. В. Оцінка впливу членства у СОТ на аграрний сектор України / І. В. Кобута // Круглий стіл «Чотири роки членства України в Світовій організації торгівлі: попередня оцінка економічних наслідків» м. Київ, 26 листопада 2012 р. – 13 с.

57. Експорт продукції АПК до Європи зросте на 20% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipress.ua/news/eksport_produktsii_apk_do_yevropy_zroste_na_20__eksperty_32660.html.

58. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

59. Черномаз К. Г. Спільна аграрна політика ЄС та реалії України / К. Г. Черномаз, О. М. Труш // Економічні перспективи підприємництва в Україні: зб. II міжнародної науково-практичної конференції (18-19 жовтня 2018 року) – Ірпінь: УДФСУ, 2018. – С. 241-243.

60. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_%28body%29.pdf

61. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013), Information on adapting agriculture of Ukraine in the WTO, available at: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Informatsiino-analitichniMateriali3> (access date 22.10.2018)